

En mycket väsentlig öfverensstämmelse mellan de båda sägnerna är, att platsen för det märkvärdiga benet är i halsen. Detta var från början förhållandet äfven med luz. Först då anatomerna började forska efter det, utan att finna det, lokaliserades luz än här och än där, tills det alldeles förvisades till diktens värld.

Ingolf Lönnberg.

Ett par gamla stadganden mot sabotage.

Sabotage är i den sociala striden ett af de kampmedel, hvilka nu till dags väl så ofta af de mest ytterligt gående rekommenderas såsom lämpliga att, därest vissa förhållanden äro för handen, användas i yrken och näringar, i handel och samfärd, af arbetare emot arbetsgifvaren i den eventuella konflikten för att på ett ekonomiskt kännbart sätt prätta arbetsgifvaren till eftergifter genom att tillfoga honom ekonomiska förluster. Man skiljer, med en del mellanstadier för öfrigt, mellan »den lilla saboten», hvilken äfven kallas »obstruktion» och består i ett afsiktligt metodiskt vårdslösande af eller sölande med arbetet, och »den stora saboten», hvilken består i förgripelse mot eller grof förstörelse af produktionsverktyg, maskiner, arbetsmaterial och samfärd, och hvilken ju i det stora hela torde sammanfalla med begreppet »social terrorism».

Sabotage fick förr i tiden icke förekomma. I punkt 7 af Kongl. May:tz förnyade Ordning angående Hammarsmeder och Bruksfolk den 27 december 1703 stadgades, att om någon hammarsmed och dennes medarbetare beträddes därmed, att de antingen af arghet, för att erhålla »öfwerjern och öfwerkol» eller ock eljest af försummelse och oförstånd tillverkade af »swarsgodt» tackjern »så straffbart illa och owuligt handteradt Stångjern», att det antingen komme att vräkas eller ock att det ej kunde bortsäljas för godt järn, så skulle den, som af arghet och egennyttighet eller ovulighet sådant gjorde, jämte det att han skulle ersätta järnet och skadan, plikta första gången tio daler silfvermynt, andra gången dubbelt och tredje gången trettio daler silfvermynt samt förvisas från Bergslagen. Om

han ej orkade böta, skulle han plikta för hvar gång utan »skonsmål» med kroppen.

I 9 punkten af samma förordning ha vi ett lagstadgande mot den s. k. stora saboten. Där föreskrefs, att om någon smed understode sig af vanartighet och arghet eller ock för hvarjehanda annan orsaks skull att vräka något sådant tackjärn, som hans husbonde eller ock hyttelaget, hvarifrån samma tackjärn försålt och hämtats, kunde bevisa, att andra smeder kunde smida godt och ostraffligt stångjärn utaf, så skulle en sådan smed, såsom den där ville tillfoga sin husbonde skada, afstraffas första gången med tre gatulopp, andra gången med fem och tredje gången med sju samt förvisas från Bergslagen, då också hans »Mäster- eller Lärebref» borde aftagas honom. Icke dess mindre skulle det alltid stå husbonden fritt, att hvar gång, som en dylik vanartig smed lagligen öfvertygades, strax, utan vidare afsked, afvisa och bortdrifva honom ur tjänsten och ifrån hammaren, om han så för godt funne.

Mot »den stora saboten» finnas äfven ytterligare lagstadganden. Så stadgades t. ex. i en kunglig förordning för boktryckerierna i riket den 12 augusti 1752, 6 artikeln, 5 paragrafen, att nidingsverk vid boktryckerierna, då stilar egenvilligt fördärfvades, förblandades, gjordes defektuösa eller bringades i oordning samt prässar och andra verktyg uppsätligen skadades, skulle bestraffas med 40 daler silfvermynts böter, hvarjämte skadan af den brottslige skulle ersättas. Förmådde den skyldige ej böta, skulle han plikta med publikt arbete. Därjämte skulle Societeten pröfva, om en sådan person vidare skulle få arbeta vid boktryckerierna.

Med hvad man nu för tiden kallar Åkarpslag bestod man sig äfven förr i tiden. I ett K. M:ts Reskript af den 3 nov. 1763 till Kommerskollegium »angående förekommandet af åtskillige hos en del Svenskt Coopvaerdie Sjöfolk försporde missbruk och oordentligheter» förefinnas bestämmelser, som ha motsvarighet i nuvarande lagstiftning. Reskriptet omtalar, att skeppsredare både vid sjön och på varfven brukade kunna erhålla hjälp i arbetet af garnisonsmanskapet eller andra arbetare emot lindrigare dagspenning än af sjöfolket. Men härmed hade sjöfolket varit missbelätet och tagit

sig före att med våld, hugg och slag bortdrifva konkurrenterna från arbetet eller ock »uppstudsat dem att påstå högre dagspenning». K. M:t förordnade därför genom detta reskript, att »till förekommande af et så straffbart förhållande, hwaruppå någon Speciel Lag hittills icke utkommit», den eller de sjömän, som beträddes med att bortdrifva en eller flera af de på fartygen eller vid varfven sysselsatta arbetarne, skulle böta 40 daler silfvermynt. Reskriptet stadgade ock, att den eller de sjömän, som blefvo öfvertygade om att sätta upp eller förleda de arbetare, som vore betingade och sysselsatta på fartygen eller vid varfvet, att begära högre arbetslön, än hvarom förut varit öfverenskommet med dem, skulle efter omständigheterna plikta från tio till tjugu daler silfvermynt.

Arvid Ulrich.

Pietas' utställning af konserverade textilier.

En tid som vår, så rik på mångskiftande intressen, har äfven fått en fördjupad uppfattning af, huru nödvändigt det är för framtida studier af vår odlings historia, att det till oss komma kulturhistoriska materialet konserveras på ett sådant sätt, att därvid få, om möjligt inga ingrepp ske uti föremålens ursprungliga gestalt. Å andra sidan är ofta en sak i ett sådant skick, att man, om man öfver hufvud taget vill bevara densamma, måste göra något åt den. För att i hvarje fall söka åstadkomma det lämpliga, måste ett samarbete ske mellan personer, som äga de nödiga historiska insikterna i att bedöma föremålets värde, och personer, som besitta sådana tekniska kunskaper, att saken får det för hvarje tillfälle afpassade behandlingssättet.

Svenska staten har exempelvis sedan åtskilliga år anordnat ett dylikt samarbete, då det gällt konserverandet af de gamla kyrkobyggnaderna. På andra områden är behovet af ett dylikt otvifvelaktigt också mycket stort, men där ej någon ledare af intresset trädtt fram, har ej någon systematisk verksamhet kommit till stånd. Så har det emellertid för några år sedan skett på privat initiativ för vår äldre textilkonst.